

Görüşler

ADANA HAKEVİ

SAYI : 23

1 EKİM 1939

Görüşler

ADANA HAKEVİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI : 23

I. ci KÂNUN 1939

İÇİNDEKİLER

Beşkânunusani
5 Kânunusaninin Manâsı
Beşkânunusani (Şiir)
+ Türk Şehirlerinin Kurtuluşu
Bir İşgal hikâyesi
Fantasmagori (Şiir)
+ Emin Ağa
Bu da Benim Hikâyemdir (Şiir)
Bir Liselinin Hatıra Defterinden
Ömer Hoca
Nedir? (Şiir)
Halime
Bürücek Talebe Kampı
Kanun Adamı (Tenkid)
Genç İstidatlar
Görünmeyen Yara
Son Derebeği
Büyük Felâket
Halkevi Faaliyeti

Sinan TEKELİOĞLU
Nevzad GÜVEN
Celâl SAHİR
Behcet Kemal
Naci AKVERDİ
İdris Ahmet
A. A.
Salâhaddin Edip Dursak
GÖKNEL
Vasıf CANBAY
Ziya İlhan
TANGÜNER
Ekrem GÜRSEL
Yusuf AYHAN
.....
R. Göknel
Hamza HUMO
N. T.
.....

5 Kânunusani

Sinan Tekelioğlu

Adanalıların ulu atalarından aldıkları ilham ile haksızlığa karşı isyanlarının büyük muvaffakiyet kazandığı günün yıldönümü.

Bana öyle geliyor ki Adanalıların başardıkları bu büyük savaş dünyada hiç bir millete nasip olmıyan bir abidedir. Türk tarih inkılâbının ilk sahifesi olan bu büyük badire her nedense bugüne kadar bütün vuzuh ve açıklığıle meydana çıkamamış ve mühmel vaziyetini muhafaza etmekte bulunmuştur. Herkese öyle geliyor ki Adanada hiç bir kavga, gürültü olmamış, Fransızlar bu muhiti kendi gönül-

lerinin rızasile terk ederek savuşmuşlardır.

Halbuki Kilikya tarih harbi enteresan, insan aklının havsalasının, mantığı kabul edemeyeceği misakile dolu bir destan hamaset olarak ensali âtiyeye terk edilmiştir. Çoluğu, çocuğu erkeği ve kadınile Adanalıların hep birlikte başardıkları bu destan nesilden nesile kutlulanacak ölmez bir eser olarak yaşayacaktır.

Adanalılar, hiç bir yerden hiç bir suretle yardım ve muavenet görmedikleri halde yirmi yedi büyük muharebeyi düşmanlarını memleketlerinden çıkarmağa mecbur etmek suretile muvaffakiyetle başarmış büyük koruyuculardır.

Ben bu temiz ve nasiyeleri kahramanlık nurlarile parlayan insanlarla beraber buluşmak mazharına nail olduğumdan dolayı kendimi ilelebet bahtiyar addedeceğim. Bu vesile ile memleket uğrunda hayatını feda etmekte asla tereddüt göstermeyen büyük ölüntün menkabesinden bahs etmekten asla men'i

nefs edemeyeceğim.

Kamışlı nahiyesinden Kasım hoca isminde bir zat Pozantı muharebesinin ilk günlerinde bana müracaat etti. Eskiden tanıdığım bu yüksek şahsiyet başındaki sarığı sırtındaki latayı atmış seferber hale gelmiş, benden en tehlikeli bir noktada vazife istiyordu.

— Beni en tehlikeli bir yere gönder; biz her zaman Cihadın fedailiğinden bahsettiğimiz halde bunu bilfiil yapmaktan daima uzak kaldığımız dedi kodusu kulağıma çalındı. Hemen ben de sarığımı ve cübbemi atarak tam bir asker sıfatıyla huzurunuzda geldim. Askerin önüne düşerek onlara bu kutsi döğüşün ne demek olduğunu bilfiil anlatmak istiyorum dedi.

Kasım arkadaşı muharebenin en kızgın bir şeklini taşıyan Gökbez cephesine memur ettim. Bu büyük şahsiyet burada çok büyük bir fedakârlıkla askerinin maneviyatını arttırarak yedi kat tel örgü ile çevrilmiş olan bu siperi işğale bizi muvaffak ettirdi.

Ertesi günü Kasım arkadaş — Çuğbeli — cephesine koşmuştu oradaki askerinin önünde siper girerken — al hoca artık yaptığın yetişir diye bağırarak silâhını uzatan bir Ermeni fedaisinin kurşununa hedef olarak ağır surette yaralanmıştı.

Kasım arkadaşı yarası sarılırken gördüm.

“Aziz kumandanım siper düştü mü, askerimiz Pozantıyı aldı mı?,” diyerek gözleri açık ebediyete kavuşmuştu.

Torosun şahikasında istiklâli millî uğruna canını feda etmekten çekinmeyen o büyük ölünün yüksek ruhunun biz Çukurovalılara felâketli zamanlarda kendisi gibi hareket etmemizi fısıldadığını his eder gibi oluyorum.

Eski garbî Kilikya cephesi K.
Seyhan Mebusu
Sinan Tekelioğlu

5 Kânunusaninin manâsı bugün büsbütün kuvvetlenmiştir.

Nevzad Güven

5 Kânunusaninin onsekizinci yıldönümünü yapıyoruz. Onsekiz senedenberi her yıl heyecan ve sevincini içimizde bütün tazeliğile yaşadığımız bugünün kudsiyeti, büyüklüğü hakkında şimdiye kadar bir çok şeyler yazılmış ve söylenmiştir. Fakat hiç bir zaman 5 kânunusaninin manâsı bu seneki kadar ehemmiyet almamıştır. Çünkü; insanlar için yurd müdafaasının, vatan toprakları için ölümün bugünkü kadar mutlak bir zaruret olduğu hiç bir zaman görülmemiştir.

Artık, kuvvetlinin zayıfa, zorun hakka tecavüzü zamanımızda, milletler arasındaki münasebetlerin belli, başlı düsturu olmuştur.

Sulh ideallerinin, insanlık prensiplerinin, sulh müesseselerinin, milletlerin kendi mukadderatlarına kendi hakimiyetleri kaidelerinin bazı devletlerin ağzında ne fecî birer yalan olduğunu görmüş bulunuyoruz..

İnsanlığa dünya cenneti vadeden, insanların kalbine saadet sıcaklığı halinde sokulan ideolojilerin sırtlan dişlerini bütün vahşetile görmeğe başladık. İnsan zekâsı, medeniyet, tekâmül ancak demir ve betonun üzerinde korkunç bir güzellikle maddileşmekten başka bir şey değilmiş.. Bugün artık emperyalist ihtiraslar; gemini koparmış, şahlanmış bir aygır azgınlığı ile alabildiğine sağına, soluna saldırıyor.

Anhyoruz ki; kuvvetin kuduzlaştığı bu zamanda milletler için bir tek kurtuluş çaresi vardır : ölünceye kadar sürecek bir vatan müdafaasına hazırlanmak.

Toprak müdafaası babında bir şaheser olan 5 kânunusani,

bu yıl gözümüzde büsbütün derinleşmiş, kuvvetlenmiş bir manâ ile canlanıyor. Sebebi de şudur :

5 Kânunusani bizim için, düne ait ne kadar büyük bir gurur ve iftihar vesilesi ise, yarın için de ondan daha büyük bir emniyet ve cesaret menbaıdır.

5 Kânunusani bundan onsekiz sene evvel, Türk milletinin yaptığı vatan müdafaasının zaferle taclanmış bir neticesi olmuştur. O zaman, Türkün, yurdunu nasıl müdafa ettiğini daha böyle bir çok 5 kânunusanilerde dünyaya göstermişti. Bugün, oğünden çok büyük bir farkla kuvvetli ve toprağımıza daha kuvvetle bağlı bulunuyoruz.

Dünyanın şimdiki korkunç hali içinde bizi dim dik tutan her tehlikeye göğüs germeğe hazır bulunduran bu bağıdır.

Toprak bağı bir millet için en büyük müdafa silâhıdır. Ancak bizim gibi, böyle bir silâhı olan millet korkusuzdur.

5 Kânunusani

Ey, geniş sinesi altın dolu zümrüt Adana !
Biz bu tarihte kavuştuk idi hasretle sana !.

Dalgalanmıştı ufuklarda o gün çırpınarak,
Alın ay örgülü, gök örneği kutsal bayrak !

Kalbimizde o günün hatırası hep yaşıyor,
Gözümüzden o günün neş'esi hâlâ taşıyor !

* *

Çarpışıp üç sene her cephede biz düşmanla ,
Bir demir azmile, imanla, şerefle, şanlı;
Senin uğrunda nemiz varsa bütün, biz verdik,
Seni kurtarmak için harikalar gösterdik !

Bir çelik yumruk olup inmiş idik bir anda,
Düşmanın beynine dehşetle... "Kavaklıhan,, da

Kocaman bir taburun — enselenip — söndü hızı,
Böyle müthiş zaferin şahididir "Karbogazı,,

Bir avuç kahramanın çıktı kınından palası,
Bir mezar oldu bütün düşmana "Mercin ovası,,

Yıldırımından hız alıp gökten inen darbe gibi,
Yere sermişti bütün düşmanı "Fâdıl,, harbi !

Bu savaşlarda birer mucize gösterdi. inan;
Koca "Derviş,, ve "Emin,, le yüce "Saim,, le
"Sinan !,,

Ah, o Saim ki karakter bakımından tekti;
O, faziletlere, erkeklige bir örnekti !

Koca bir kuvveti imhaya ramak kalmışken,
Onu "Mâmure,, de kaybettik evet, pek erken!

Bu hakikatleri, ak başlı Toroslardan sor !
O Toroslar, bu hakikatleri pek çok biliyor!

* *

Ey, sıcak sinesi altın dolu zümrüt Adana !
Korkma, hiç yan bakmaz biz var iken kimse sana !

5 / 1 / 1940
Adana

Celâl Sahir Muter

Türk Şehirlerinin Kurtuluşu

Behçet Kemal Çağlar

Yeryüzünde birçok milletler, istiklallerini ve vatanlarını kaybederken, biz niçin bu kadar güvenli ve gönlü rahatız diye hiç düşündünüz mü? Ben bu zihaba bir kerre kapıldım ve aklımı başıma şöyle topladım: Bu kaybolan hak ve toprakların çoğu bu milletlere büyük harbde galip gelen devletlerin birer atıyyesi olarak verilmişti. Biri vermişti, biri almaktadır. Kumarda kazanmışlardı, kumarda kaybetmekdedirler. Halbuki biz bu toprakları alımızın teriyle ve damarımızın kaniyle hakketmiş insanlarız. Kumarda kazanmadık, kumarda kaybetmeyeceğiz. Kim olursa olsun, geleceği varsa göreceği de var..

Başka memleketlerin bir çok şehirleri müteaddit defalar istila görmüş ve resmî ordular tarafından tekrar kurtarılmış olabilir. Teşkilatlı ordu ile gösterilen kahramanlıkta bizim için imrenilecek bir cihet yoktur. Hangi ecnebi memleket şehrinin tarihinde bir Erzurum korunuşu, bir Antep dayanışı, bir Adana kurtuluşu vardır?

Ayaklanan ve kendi kendini kurtaran, işgal altındaki şehrin halkıdır. Ordu çözülmüştür. İşgal en mazbut ve emin kuvvetlere dayanmaktadır. bütün yerli silahlar toplanmış, elebaşılar sürülmüş veya öldürülmüştür. Medenî dünyanın platonik sempatisi bile yoktur. İğrenç ve aksi bir propaganda bütün gafil medenîlerin iliklerine işlemiştir. Civar şehirlerin hepsi aynı karabahtın zebunudurlar. Yerle gök ortasında tek başına ve bütün belalarla karşıkarşıya, eli kolu bağlı bir şehir. Demir kafesde bir arslan...

Bu şartlar içinde bir kaç gün dayanabilen Varşuvanın adı kahraman oladursun.. Bu imkânlar içinde çarpışa çarpışa

helâk olan Kartacayı dünya gıptayla anadursun.. Biz, böyle baidreden alınının akı, bileğinin zoru, inanının sağlamlığı ile sıyrılp çıkan ve şimdi dip diri, dimdik ayakda duran türk şehirlerini övünerek anabiliriz...

Herbiri bir hamaset destanı olan, bütün tarih hakikatlerini gölgede bırakıp bütün efsaneleri de imrendiren bu kurtuluşları bağrımıza basarak hökmümüzü verelim: Türk, vatanı ve istiklali için her şeyi her imkânda göze alan insandır. Bu uğurda harekete geçmesi için zorlanmasına, sürüklenmesine, şatafatlı hitabeler dinlenmesine ihtiyaç yoktur. İlk ayaklanmalar için, bir büyük iradenin enerjisini kamçılması hiç de şart değildir. Her türkte bir şef saklıdır. Türk, efendi doğmuştur. Türk, yaşamak'dan hür yaşamayı, toprağına ve hakkına sahip olmayı anlar..

Bugün müşkül şartlar içinde kendini koruyamayan, kurtaramayan şehirler için, gündelik mantıkla, souk kanlılıkla, (daha ne yapabilirdi ki?) diyoruz. Daha ne mi yapabilirdi?: Antebin yapıldığını, Adana'nın yapıldığını, Mersinin yapıldığını, Maraşın yapıldığını.. Ve bütün türk şehirlerinin icabında yapabileceğini...

5 ikinci kânun 1939

Behçet Kemal Çağlar

Bir işgal hikâyesi ve bir hakikat

Naci Akverdi

1919 yılının ilkbaharı idi. Bir cuma günü. Adananın — şimdi mahalle olan — o zamanki kumluk meydanında cirit oynanıyordu. Ben de, arkadaşım Ferit — şimdi İçel mebusu Ferit Celâl Güven — ile set boyuna doğru, konuşarak ilerledik ve kalabalık arasında cirit oyununu seyretmeğe koyulduk.

Cirit meydanının çevresini, çoğu Ermeni olmak üzere kesif bir seyirci kitlesi dolduruyordu. Seyirciler arasında Fransız subay ve erleri ile Ermeni gamavorları ve müstemleke askerleri de vardı.

Meydanın bir kenarında hakem heyeti, zabıta kuvveti, doktor, sıhhiye çantası, teskere bilhassa nazarı dikkati celbediyordu. Çifte davul zurnanın gümbürtüsü ile, atların kişnemesi ve seyircilerin gürültüsü, ortalığa bambaşka bir heyecan veecessüs havası yayıyordu.

Cirit oyunu, Adanada ötedenberi her hafta heman muntazaman seyrettiğimiz bir oyun olmasına rağmen, o cuma günü ciride bu derece alâka gösterilmesinin başka sebebi vardı: Bu oyuna Ermeni ciritçilerle Türk ciritçiler iştirâk edecekti. Şehirde sınırların zaten gergin bulunduğu o hengâmede böyle, yekdiğerinin mevcudiyetine tahammül edemeyen iki unsurun karşılıklı ve icabında kıyasiye hareketlere pek müsait bir oyuna iştirâkleri pek tabii olarak işe başka bir manâ vermişti. Bundan dolayıdır ki, Fransız işgal idaresi bu oyuna müsaade ederken epeyce düşünmüş ve sıkı bir sıhhi, inzibatî tedbir almak suretile nihayet oyuna izin vermişti.

Nihayet, çifte davul zurnanın gümbürtülü seslerine, tarafları iltizam ettikleri sarahaten anlaşılan seyircilerin de gürültüsü, teşvikkâr avazeleri konuşarak oyun başladı.

Hiç unutmam, Türk oyuncuların vakur, fiyakasız ve kendine güvenir tavurlarına mukabil; Ermeni ciritçiler, galiz bir caka ve nümayiş hevesinden kendilerini alamıyorlardı.

Türk ciritçiler arasında Karşlı köyünden bir Molla (*) mütevazi kıyafeti ve başındaki basit sarığına rağmen cür'etkâr akınları, iyi deynek atışı ve mükemmel ata binişi ile herkesin dikkatini bilhassa kendi üstüne celbediyordu.

Meydanda o hücumla kalktıkça etraftan yükselen:

“ — Ha hocam, ha mollam. Yapıştır!.. seslerinin yükselişi mollaya karşı umumî alâkanın nefis bir ifadesi idi.

Oyun kızıştı. Akınlar şiddetlendi ve cirit meydanı cidden heyecan verici bir hareket sahnesi olmuştu. Tam bu sırada akından dönen mollanın, arkayı gözetliyerek dört nala koştuğu at; karşıdan aynı şekilde dönen bir Ermeni ciritçinin atı ile müthiş bir surette çarpıştı. Her iki at ve ciritçi fecî ve korkunç bir halde yuvarlandılar. Atlar az sonra kalktılar ve seyirci halkasını yararak ayrı ayrı istikametlerde kaçtılar. Lâkin binciler yerlere serili kaldılar. Hemen sıhhi imdat kafilesi doktorlarla, ecza çantalarıyla, sedyeleriyle bu iki kazazedenin imdadına koştu, ve bunlar meydandan kaldırıldı. Vakıa, oyuna devam ediliyordu ama, herkesde, bilhassa, daha fena vaziyette attan yuvarlanan mollaya karşı bir alâka ve teessür hakim oluyordu. Bu alâka ve teessürü duyanlar arasında benimle Feridin de olduğunu söylemeğe bilmem ki lüzum var mı?

Aradan ne kadar zaman geçdi bilmiyorum, bir de baktık ki bizim, hattâ hayatından ümid kesdiğimiz molla, yine aynı atının sırtına, yine elinde deynek ve yine aynı enerjik ve yılmaz saldırılarıyla meydanda değil mi? temin ederim ki, gurur ve heyecandan gözlerim yaşardı ve Feride dönerek:

— Görüyorsun ya Ferit, dedim, molla, az evvel ölüm halinde, yerlere serilmişti. Bak şimdi yine eski molla. Hattâ deminkinden daha müthiş molla oldu. Geçirdiğimiz şu kara günlerin sonunda Türk milletinin de, tabii bu molla gibi, yine tarih sahnesindeki vazifesine devam edeceği hakkında bize ne mükemmel bir misal verdi şu hadise..

Ferit cevap vermişti:

— Dedğin olacaktır. Bu millet yerde sürünüp kalamaz!

* *

Hâdiseler, yalnız Feritte ve bende yaşayan değil, bütün memlekette içten içe kaynayan bu mukaddes kanaatin tahakkuk ettiğini dünyaya göstermekte gecikmedi.

Fantasmagori

Ayrılırsak ölürlüm demiştin bana,
Ölesin diye seni terk ettim kızım,
Fakat yaşamaktasın ölmedin hâlâ;
Yıllarca bekleyemem, çok sabırsızım.

Taş kesilen koynundur en emin yerim,
Ölürsen mezarına ben de girerim.
Öpüşüp mest oluruz yerin dibinde,
Gelin olursun da bu düğün evinde ...

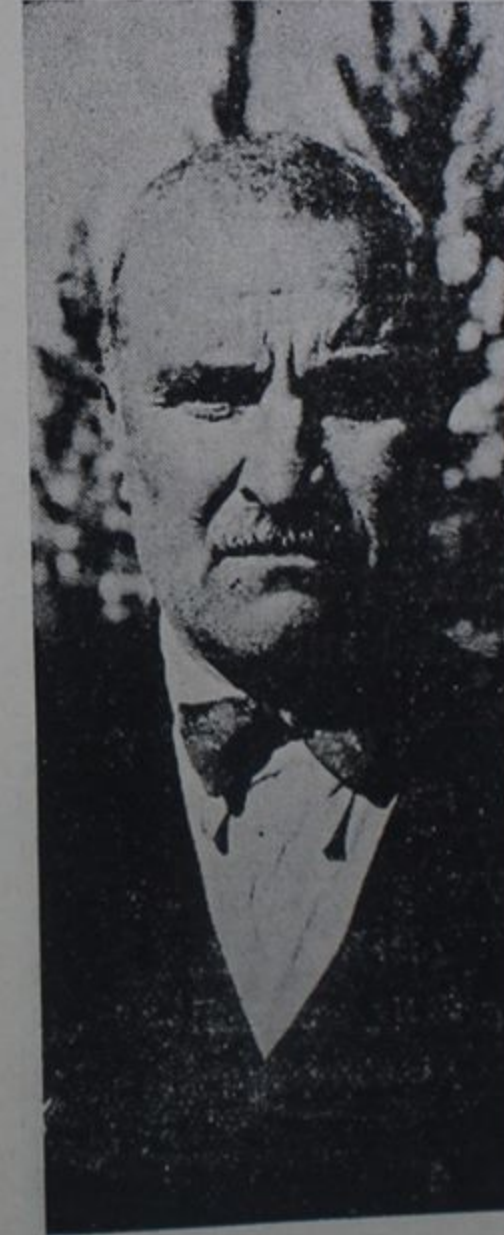
Deccellar cımbüş eder şerefimize,
Seyrederiz karşıdan bu kıyameti.
Dil uzatmaz o zaman hiç kimse bize
Aramızdan ne köpek geçer ne kedi!

İdris Ahmet

Milli Mücadele Kahramanlarından

Emin Ağa

ile Bir Saat

Emin Ağa hakkında bir soracağımız varsa ve hele bu, Milli Mücadele günleri hakkında ise, onu gidip Tarsusta aramağa lüzum yoktur. Adanın, kurtuluş savaşında bulunmuş bir yiğite o çağlara ait hatıralarını söyledin; anlatacağı destanın kahramanları arasında er geç Emin Ağanın adı geçecektir.

Ve siz Tarsusta onu ararken bir çocuk gönüllü olarak klavuzluk etmek isterse şaşacak birşey yoktur. Bu fahri işten duyacağı gurur, çocuğun hakkıdır.

Emin Ağa çoluğuyla, çocuğuyla vazifesini yapmış adamların duyduğu — gurur değil— huzur içinde bilhassa büyük bir ferağatle yaşıyor. Ve çocukları kahraman babalarının kahramanlık hikâyelerinden gıda alarak büyüyorlar.

Milli Mücadele kahramanlarından

Emin Ağa

Vazifesini yapmış, bir babanın vazifesini yapacak oğulları.
Ben Emin Bulatın kahramanlık hikâyelerini Çukurova için yazılacak tarihlere bırakarak onun bazı hususiyetlerini tesbit et-

mek istedim. Yaşayacak şekliyle kitaplardan öğrenilmesi daima mümkün olacak bu adamı yaşamakta olan şekliyle az çok tanımak daha doğrusu 5 Kânunusani yaklaşırken onunla küçük bir mülakat yapmak istedim.

Kurtuluş günleri aynı olan Adana ile Tarsusun millî mücadeleye ve tarihi de millî mücadele kahramanları da aynı gibidir. Emin Ağa da Tarsusun olduğu kadar Adananın, Adananın olduğu kadar bütün memleketin şerefi olan bir yiğittir.

Onu kurtuluş bayramında yapılacak geçitte bulunmak üzere bir çok defalar Adanadan çağırdılar. Bunu hatırlatarak neye gelmediğini sordum.

— Tarsusda bırakmadılar, bizim bayramımız bayram değil mi? Dediler, cevabını verdi.

Tarsusda da kendisini iki üç senede bir geçide katılmağa güç halle razı edebildiklerini sonradan öğrendim.

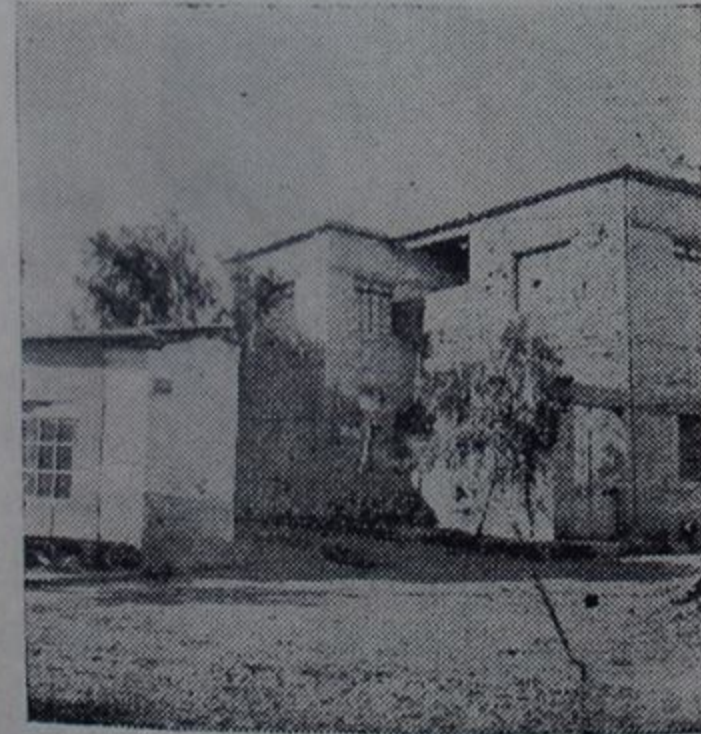
Mücahit Emin Ağa, Çetebaşı Emin Ağa, Bolagatlı Emin Ağa, Emin Bolat daha doğrusu kendisinin de istediği gibi kısaca, düpedüz Emin Ağa., Bunların hepsi odur. "Bunlar odur.,

Çetelik günlerinde kendisine Bey, Efendi felân denmesini yasak etmişti. Bu yüzden hâdise çıkardığı oldu. Fakat Çukurova bildiğimiz şekilde kurtulduktan sonra yapılan davet üzerine bin kişiyi tutan arkadaşlarıyla garp cebhesindeki orduya, muntazam kuvvetlere iltihak ettiği zaman, ordu an'anesini bozmamak için zabıt sıfatıyla "Bey., olmayı muvakkaten kabul etti.

— İşte o günlerde Beydim. Diyor. Şimdi değilim.

Evine tarihî Tarsusun büyük caddelerinin birinden geçilerek gidiliyor. Güzel, rahat; gençlik yıllarını atış oyunlarıyla geçirmiş bir adamı kucağında dinlendirebilecek sadelikte temiz bir yuvası var ki, yolda başlayan konuşmamız orada devam ediyor.

Şimdiki Emin Bolat, eski Bolagat oğullarından Emin, Karaisalının Bolagat öykünde

Emin Ağanın yuvası

doğdu. Köy aileye değil, aile köye bu adı vermiştir :

Emin Ağanın dedelerindenberi aşiretiyle ve adıyla gelip oralara yerleşmişti.

Ninelerinden biri de kocasının ölümünden sonra uzun müddet ailesini ve arazisini idare etmiş olan Server kadındır ki o civarda Selver kadın diye tanınmıştı; o da başka bir aşirete mensup erkek gibi bir kadındı.

Emin çocukluğunu köyünde geçirdi; köy mektebinde okudu. Çiftinin çubuğunun başında, avda, güreşlerde geçmiş bir gençliği vardır. Sürek avlarını kendi tertip ederdi. Millî mücadeleye yıllarında ise başka türlü bir süre avını Tarsusun şimalindeki tepede yaptırmıştır.

Umumî harpte Çanakkalede bulundu. Orada Mustafa Kemal'in kendilerini son defa teftiş ettiğini hatırlıyor; o zaman Emin çavuştu.

Harpten sonra, Karaisalıya, köyüne döndü.

— Büyük harbin yorgunluğunu dinlendirmeden yine iş başa düştü. diyor.

Çeteliğe başlamak için ilk teşviki babası Halil Ağadan gördü.

Erminiler köyden Kördede adıyla anılan bir adamı götürmüşlerdi.

— Babam "Köyümüzü, bastılar, Kördedeği götürdüler. Ne yapacaksanız yapın., Dedi. Yapılacak iş belliydi. Nasıl başlayalım diye düşünüyordum. Aradan bir kaç gün geçmişti. Bir gün bakkal dükkânındayım. Babam karşıma dikilerek "Ne duruyorsun, dedi, korkuyorsan karılar gibi çenber al başına geçir.,

Babamın çok yardımını görmüşümdür. Geriden ne lâzım olursa ona haber yollardım. Bulur buluşturur gönderirdi. Kendim cebhe gerisine giderken yerime çetenin başına bir kaç defa babamı bırakmışım.

Adamlarımı topladıktan iki gün sonra Hacıkırına taarruz edip istasyanı zabtettik. Derviş Ağa da Yaramış boğazını kesti. Çeteciliğimiz böyle başladı,

Emin Ağa o zamanki şeraite göre çok ehemmiyetli olan işleri Hacıkırının zabtı, Yenice harbi gibi vak'alarını, sonra Sa-

karyada yaptıklarını bir cirit anlatırcasına anlatıyordu.

Yeşile çalan mavi gözlerindeki sükûnete, e'nniyet verici yüzüne, kır saçlarına bakanlar savaşılarıdaki Emin Ağanın bu olup olmadığında tereddüd ederler. Bu kadar farklı şekilde, savaştan savaştan, barışta barışın istediği adam olmak bu millete vergidir.

Biz konuşurken çocukları birer birer gelip etrafımızı aldılar. En küçükleri Seyhan pek afacan bir şeydi. Babası ondan:

— Bu oğlan gözünü budaktan sakınmaz; ağaçlarda telgraf direklerinde gezer. Diye şikâyet etti.

— Babası gözünü budaktan sakınmadı ki oğlu sakınsın! Dedim, güldü.

Büyük oğlu Müslüm Bolatın adını dedesi koymuş. Ebâ müslimi Horasani gibi kahraman olsun diye.

Müslümün doğduğu haberi Emin Ağaya Sakarya muharebesi sırasında ordu emrinde Milis kumandanı iken gelmiş.

— Bu haber şerefine birkaç suçluyu affettiğim hatırımdadır. Diyor.

— En büyük çocuğun bu mu? dedim.

— Bu, Milli Mücadele çocuğudur. Onun bir ablası var Harbiyumî çocuğu sayılır. Onu ananın adıyla çağırırız Fatma diye.

Öteki oğlu Ali İhsanın adının nereden geldiğini sezer gibi oldum. Doğru çıktı.

Emin Ağa Afyonda Ali İhsan Paşanın emrinde bulunmuş Paşayı çok severmiş.

Paşanın adını oğluma verdim. Diyor.

Ondan sonra gelen Mustafa Sait de Çanakkalede şehit olmuş bir akrabanın adını taşıyor.

— Hepsini anladık ama Emin Ağa, ya bu yaramaza Seyhan demek nereden aklına geldi.

— Canım, Adanalılık; bir oğlumuz da Seyhan demişik, Çok mu?

Emin Ağa şimdi işinin başında çalışan kahve oyunlarından pek hoşlanmayan bir adamdır. Dinçtir. Dinçliği pehlivanlığına, pehlivanlığı da sigare içmemesine, içki bilmemesine

borçludur.

Evinden ayrılmazdan önce şöyle bir ağzını aramak istedim:

— Şimdi bir patırdı çıksa artık sen köşende oturursun yerine biz gideriz, değil mi?

— Sen nediyon; evimde oturacak adam olsaydım Kurtuluş mücadelesinde cebhede ne işim vardı?

Babalık zaafına dokunmak istedim.

— Canım, dedim, Müslüm yetişti delikanlı oldu, Ali İhsan da büyüdü, artık senin yerine onlar vuruşur.

— Onları isterlerse onlar da feda olsun dedi; baba oğul başbaşa çalışırsak "Kıyamet mi kopar,"

Gördüm ki Emin Ağa Namık Kemal'in Silistresindeki Abdullah Çavuş diliyle konuşuyor.

Gördüm ki Emin Ağalar, Abdallah Çavular, Derviş ağalar bizim oldukça herşey bizim kalacaktır.

ve Emin Ağaya veda ettim.

A. A.

Bu da Benim Hikâyemdir

Ziya İlhan'a

İşte hazin bir ömür, ne yuvam var ne kuşum..
Bilmem nerde doğmuşum, bilmem nerden uçmuşum

Baharsız bir diyara edilmiş gibi sürgün
Çiçeksiz bir daldayım gözümü açtığım gün...

Ne ışıklar getirdim sabahlardan bir cama,
Her an bir feryat oldu düşen sesim akşama.

Çiçekler nasıl açar, bilmem renkleri nasıl,
Kuru bir dalda geçti böyle ömrüm muttasıl..

Eller gibi ne koku ne renk ve ne bir zanbak
Yeşerseydi kâfiydi dalımda tek bir yaprak.

Bilmem nerde doğmuşum, bilmem nerden uçmuşum
Hayal âlemi ufkum, ne yuvam var ne kuşum ...

Selâhaddin Edip Dursak

Bir Liselin'in hatıra defterinden

.....
.....
Akın sularım; akın. Gönlümün emellerine yol verin de
akın.

Geçtiğiniz yollarda anber kokusu duyarsanız, oralarda
benim bir güzelim olacak. Ne olur, benim için arayın; bakın..

Menekşe sedirde uyur bulursanız, soluk dudaklarından
öpün. Yalvarırım, uyursa uyandırın.

Yalnız sarı güllerine dokunmayın.

Akın sularım; akın. Çatlak dudakla sizi öpmek isteyen-
lerin toprağına akın..

Yolunuzun üstünde lâvanta kokusu duyarsanız, yeşiller
arasına bakın. Güzelimi sarı papatya ile falına bakar görürse-
niz, yalvarırım size, elinden alın. Beyaz papatyadan ördüğüm
çelengi başına takın.

Yalnız mavi yağlığına dokunmayın .

Akın sularım; akın. türkülerime eş ola ola akın.

Yolunuz ümit bağlarına giderse şayet, uğramadan geç-
meyin. Sevdiğimi tarlasını sular bulursanız, benim için çamurlu
ayaklarını öpün.

Yalnız kırmızı yemenilerine dokunmayın.

Sular! anlatın. Sabah oluyor; çehreniz neden bulanık,
Çin köylüsünün yüzü gibi sarı?
Hangi yaranın deşilen cerahatıdır götürdüğünüz, anlatın
hangi?

Haniya billûr mırıltılarınız vardı sizin, nerede kaldı?
Coşkun, çocuk türkülerinizi hangi hissiz kayalar çaldı? Anlatın,
kimler aldı?

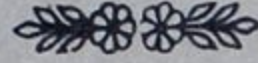
Sular! Akşam oluyor, ışıklar soluyor. Neden yanakları-
nız al al olmuş akıyorsunuz? Yoksa, güzelimin kalbi kanyor
da içinizi mi yakıyor?

Akın sularım, akın. Gönüllerden geçin, kalplerden akın. Elem, keder, yara ne varsa koparın, sökün; maviliklere götürün, dökün.

Yalnız sevgilimin derdine dokunmayın.

Akın sular! kızıl sular, sarı sular!
Geçtiğiniz yamaçlara zümrüt meş'aleler dikin. Güzelim bugün oradan geçecek. Yoluna yeşil ışıklar yakın da gemilerinizin direklerine takın!

Yalnız onun ışısız yeşil gözlerine dokunmayın, dokunmayın.

Akşam; penbe, kırmızı... ergovan, mor daha sonra siyah perdelerini arabamızın üzerine ağır, ağır örttü. Çok geçmeden gece; zenci güzeli gibi salına salına geldi, esmer kollarını boynumuza doladı. Ellerim başımın altında; dizlerim havada... karanlıklara bakıyorum.

Gözlerim tül perdenin siyah deliklerinden yıldızlara takılıyor.

Kimi şen, kıvrak; mavi, yeşil bakışlarla bana göz kırıyor. Kimi kanlı kızıl gözlerle beni korkutmak istiyor. Kimi sönük, kimi donuk benden nur, gözlerimden ışık dileniyor.

Hele ötelerde tâ uzaklarda gizlenenler... Hele onlar hele onlar....

Ya şu karanlıklar?.. Ne temiz, ne güzel şeydir onlar?!.. Neden her taraf karanlık olmadı?

Karanlıklar söyleyin. Teninizde türeyen şu bembeyaz tomurcuklar nedir? Gözleriniz mi, yoksa fenerleriniz midir sizin onlar?

Yok, yok; göz olamaz. Göz olaydı, irili, ufaklı olmayacak; insanlarınki gibi hep bir olacaktı. Fener olsaydı yollarınız aydınlanacaktı; dönüp dolaşıp her gece aynı yola düşmiyecektiniz.

Ey zenci güzeli, esmer güzeli karanlıklar! Ey Tahiti kızlarının Hint dilberlerinin rengi akşamlar! söyleyin, ne olur teninizde şu sarı, bu kızıl lekeler nedir, söyleyin.

GÖKNEL

Adana Mücadelesinde Ömer hoca oğlu Mehmet

21 Kânunuevvel 1918 tarihinde Fransızların Dört yolu işgali üzerine Ömer hoca oğlu Mehmet eski vatani olan Hassanın Tiyek köyüne gitmişti. Ne çareki oraya Fransızlar, Ermeniler geldiler. Tiyek köyünde komşusu Kayış oğlu Hüseyinin evine intikam alayından iki Ermeni jandarma ile bir Ermeni karısı geldi. Karı, Ermeni tehçiri esnasında verdiği bir keçiye mukabil bir sürü istiyordu. Adamcağıcın bütün keçi ve koyunlarını sürüp götürdüler. İki gün sonra tekrar geldiler Hüseyi şiddetle döğüyor para istiyorlardı. Mehmet dayanamadı kardeşi Ahmetle Ermenilere temiz bir dayak atarak ellerindeki silâhları aldı Amanoslara çekildi.

1919 senesinin ilk aylarında idi beraberinde bir kaç arkadaşıda vardı. Ailelerini Amanosun kuytu bir yerinde bıraktılar. Fransızlarla, Ermenilerle çarpışmak, hiç olmazsa namuslu ölmek için, Dört yola doğru yola düzuldüler. Gece Hösem dede mevkiine gelince silâh sesleri duymağa başlardılar. Silâh askerî silâhtı. Papan oğlu Mustafa dört kişi ile amaç yolundan Mehmet de üç kişi ile belli çam yolundan Kara kiseye doğru ilerlediler. Köyün mezarlığında birleştiler. Ermeniler Türk kadınlarını küçük Musanın evine doldurmuşlardı. Kadınların feryadı oraya kadar geliyordu.

Karanlıktan istifade eden küçük çete dumanın çok yakınına kadar sokuldu, işe başladı. Köylüden de bir kaç kişi müsademeye iştirâk ediyordu. Neye uğradıklarını bilmeyen ermeniler az bir mukavemetten sonra kadınları bırakıp kaçtılar. Kaçan Ermenileri köyün üst başına kadar takip ettiler bir bahçe duvarını siper alarak geceyi orada geçirdiler. Sabahleyin Fransız zabıtlarının kumandasında bir Ermeni taburu bunlara doğru gel-

meğe başladı. Elli metre mesafeye kadar seslerini çıkarmadılar Mehmet bizi anamız bugün için doğurdu, diye bağırdı, ateş emrini verdi müsademe üç saat devam etti. Düşman maktüllerini bırakarak kaçtı. Canını kurtaranlar kışlarına giremiyerek Dört yolun içine dağıldı. Bu müsademede mücahillerin eline 80 Fransız mavzeri geçti, Dört yol jandarma zabiti Giritli yüzbaşı Hasan da iki sandık cepane gönderdi. Bu sayede kendilerine iltihak edenleri de teslim ettiler. Müsademenin üçüncü günü 40 kişi olmuşlardı.

Bir iki müsademe daha oldu; cepaneleri tükenince Amanoslara doğru çekildiler.

Umumi harbin son günlerinde Kısık boğazını terkeden Türk tümeninin mağaralara depo ettiği silâh ve cepanelerde köylüler vasıtasile eline geçmeğe başladı. Artık cepane sıkıntısı kalmamıştı. Müsademenin 38 nci günü 80 kişi olmuşlardı. Fransız askerleri ve Ermeni jandarmaları ile Çardak mevkiinde bir kaç müsademe daha yaptılar. Külli telefât veren düşman ümidini kesdi bir daha taarruza yeltenemedi. Son müsademede Kürt Murat vuruldu bu ilk şehitti. Çardak müsademelerinden sonra Mehmet Hasan (paşa) nın mahiyetine girdi. Amanoslarda vahdet kuruldu. 300 kişilik büyük bir kuvvet oldular. Bu sırada Fransızlar, millî harekâttan vaz geçmek şartile istisgar edilemeyecek mühim meblağlar teklif ettiler. Nefretle reddedildi.

Fransızlar para ile bir iş göremiyebileceklerini anlayınca ciddi ve kat'î bir harekâtı askeriyeye yapmağa karar verdiler. İngilizlerin Hint askeri, Ermeni jandarmaları, intikam alayı hattâ Fransızların emrindeki Türk jandarmaları ile Payas, Dört yol, Erzincan, Ceyhan, Osmaniye, Bahçe, İslâhiye, Hassa, Kırıkhan, Belan ve İskenderundan aynı günde bir tarama hareketine başladılar. Bir buçuk aya yakın bir müddet zarfında bir çok müsademeler oldu düşmanın bu müddet içinde yegâne muvaffakiyeti Hacılar köyünde yakaladıkları Üzeyirli Bekir oğlu Hüseyini Osmaniye'de asmak oldu. Bu ikinci şehitti. Müsademenin birinde yirmi Hintli İngiliz askerinin esir almışlardı. Silâhlarını aldıktan sonra salıverdiler; ne yapabilirlerdi. Esirleri teslim edecek bir devletimiz henüz yoktu. Bundan sonra Gâvur dağlarında, Amık ovasında Fransızları adamakıllı sarsmışlar her yerde ezmişlerdi. Bu günlerde idi ki sivil kıyafette iki zabıt geldi. Bunlar Anadolu'da teşekküle başlayan devletimizin zabıtları idi. Çete reisleri

Papan oğlu Mustafanın Hassa civarındaki evinde toplandı o vakite kadar Anadolu'da olup bitenden hiç haberleri yoktu. Artık her şeyi öğrenmişlerdi. Bu millet Mustafa Kemal Paşanın açtığı bayrak altında toplanmış baştan başa ayaklanmıştı.

Amanoslarda kendi kendilerine harekete geçen bu millî kahramanlar bundan sonra Kuvayi milliyeye iltihak ettiler sonuna kadar çalıştılar. Harikalar yarattılar.

Bu çok mutavazi kahraman Ömer Hoca oğlu Mehmedî Dört yolda ekin biçerken gördüm, yanına sokuldum; hürmetle önünde eğildim.

Vasıf Canbay

NEDİR ?

Kalbimin ikliminden kaldırdım mevsimleri
Toprak kokusu gibi içime dolan nedir ?
Baş ucumda dostların asılı resimleri
Gözlerimde renkleşip içimde solan nedir ?
Ruhumu düğümleyen görünmez bağlar mı ki
Ümidim menbaında durmadan çağlar mı ki
Sukûtun kucağında doğup ses olan nedir ?
Beni bir mahkûm gibi zincire vurdu zaman
Mesafeler eriyor dostlar yetişin aman
Söyleyin gün batarken saçını yolan nedir ?
Bunu düşünüyorum belki otuz senedir..

Ziya İlhan

Halime

Yazan : TANGÜNER

Kaçkaç yılında... Yaz aylarının çok sıcak bir günü. Su boylarındaki söğüt ağaçları dallarını koyvermiş... Kır çiçeklerinin renkleri uçuk, hurmalar, palmyeler daha baygın!

Dudağı çatlak tarlalar yanından geçen çaycıklar, bir ark suyu kadar incemiş, yol boylarındaki çeşmeler südü kesilmiş memeler gibi damlamıyorlar!

Böyle bir günün öğlesinde, bir köylü kadın, kan ter içinde tarlaların sınırları üstünde hızlı hızlı, düşe kalka yürüyor, nefes nefese koşuyor...

Tarlalar yalnızdı. Ortalıkta kimsecikler yoktu. Kaçkaç günleri!.. Kim işinin başına gelebiliyordu ki..

Etrafın bu kadar تنها olmasına rağmen, köylü kadın, gizli bir iş yapıyor gibi idi. Sık sık, kollarında taşıdığı kundağa sarılmış çocuğuna bakıyor, çalılıklardan geçerken düşmemek için büyük bir dikkat gösteriyordu. Beş on adımda bir, sağına soluna dönüyor, etrafı tarassut ediyordu.

Köyünden çok uzak bir mevkide bulunuyordu. Ve köyden çikalı da tam on beş gün olmuştu. Onun belki köyü terk ettiğinin farkında olan bile bulunmazdı. Çünkü hiç kimsesi yoktu. Ne kocası, ne de çocukları... Bahtsız bir duldu. Yıllardır yalnız yaşıyordu.

Halime ablayı, tanıdıkları, bu vaziyette görseler şaşırırlardı. Kucağında bir kundakla böyle ıssız yollarda ne işi vardı. Ve sonra bir çocukla!.. Bu ne demek dedi? onun çocuğu yoktu ki!..

Hiç dinlenmeksizin, yürümekle akşamı etmişdi... Ve ha-

lâ da yürüyordu. Fakat, daha yürümek istediği, daha yürüyecek yolu bulunduğu anlaşılıyordu.

Sular kararırken Akçaçay köprüsü başına gelmişti. Fundalıklar arasından yola inince birdenbire şaşaladı: İki Fransız askeri köprü başında dolaşıyordu. Geri kaçmak istedi; Fakat onu görmüşlerdi:

— Dur! dediler.

*

Fransız karakolu kumandanının odasına geldikleri zaman hiç titremiyordu. Gözlerinde duru bir pırıltı vardı. Hiç bir şey söylemiyordu. Esasen sorulanları anlamıyordu. Yalnız, kollarındaki kundağı gittikçe artan bir kuvvetle sıkdığı görüyordu.

Biraz sonra askerler, onun üzerini taramak için davrandılar. O, daha evvel hareket ederek, kucağındaki kundağı onlara uzattı:

— Bunu mu istiyorsunuz? dedi. Fakat onu vermiyordu: Havaya kaldırarak olanca hızı ile yere vurdu!

İstilâ ordusunun kumandan ve neferleri, çocuğunu yere fırlatan bir anaya izharı muhakkak olan hayreti göstermeğe bir an bulamadılar: Bütün karakol havaya uçmuştu. Çünkü Halimenin nasırlı ellerile kucakladığı kundakta, çocuk değil, koca bir bomba vardı.

O, en büyük fedakârlığı, en iyi bir hedefte kullanmıştı. O bomba Türk mücahitlerinin elile siperlere atılsa, daha mı fazla düşman öldürecekti?!.

Bürücek Talebe Kampı

Ekrem Gürsel

Bu sene Bürücek yaylasında bir fakir talebe kampı kurduk. Maksadımız fakir yavruların bedenî ve ruhî inkişaflarını temin etmek idi.

Kampımız Adanalıların — gelecek için bize cesaret veren — yüksek alâkasile karşılandı. İki aydan fazla devam etti. Gayesine erişmiş olarak kapandı. Kamplar umumiyetle şehirden tabiata nakledilen bir topluluğun dinlenme, gelişme yeridir. Kuruluşlarındaki gayelere göre teşkilâtlanırlar. Ve ayrı sistemler takıp ederler.

Bürücek çocuk kampı da bedenlen, fikren zayıf, yorgun, fakir yavruların dinlenmesine, genişlemesine hizmet etmeyi onların bilgilerini artırmayı ruhî inkişaflarını temin etmeyi gaye edinmişti.

Kampların lüzumu ve faydası yurdumuzun her tarafında takdir edilmeye başlanmıştır. Her kamp çocukların ferdî meziyetlerinin ikişafı ve şahsî kursurlarının düzeltilmesi, irade ve zekâlarının olduğu kadar topluluk terbiyeleri bakımından da aile ve okulun çok kıymetli yardımcısıdır.

Kampa vilâyetin merkez ve kaza okullarından gayeye göre seçilerek alınan çocuklarda bedenî ve ruhî gelişmeler pek çabuk tahakkuk etmiştir.

Pısınk, iştahsız, nazlı ve dersanelerde anormal damgasını yemesi muhakkak olan çocuklar kısa bir zamanda atılgan, çevik ve girişken bir hale gelmişler, somurtkanlar neş'elenmiş sükûtlilerin dili çözülmüştür.

Uykuları, yemeleri, çalışmaları, eğlenmeleri, intizam altına

Çocuklarımız Bürücek kampında...

alınan yavruların körpe vücutları az zamanda serpilmiş ve gelişmiştir.

Bu dinlenme ile beraber çocukların bilgilerinin artırılmasına ve hayatî itiyatlar kazanmasına da çalışılmıştır. Onlara temizliği, intizamı konuşmayı, yemeyi, okumayı, eğlenmeyi öğretmeye, sevdirmeye çalışılmıştır.

Ders adı verilen çalışmaların yormadan öğretici olmasına çalışılmıştır. Onlara çok şey değil; sevdikleri, merak ettikleri şeyler öğretilmiştir.

Torosların enginlerinde çocuk ruhunu büyüleyen, onların tecessüslerini tahrik eden sayısız mevzular sayesinde talebe de öğretmenler de derslerde, gezilerde daima canlı daima heyecanlı kalmışlardır.

Kampı birkaç defa yerinde tetkik ettim. Son gidişimde çamlar arasında uzayan yeşil yamaca tırmanırken : hoş geldin öğretmenim sesleriyle karşılaştım, "70,, yavru etrafımı sarmıştı. Hepsinin ellerini sıkıyor ve kaç kilo aldıklarını soruyorum. 3 den 7 kiloya kadar muhtelif rakamlar söyleniyor. Bir küçüğe sordum. Sen kaç kilo aldın.. iki kilo artmışım öğretmenim dedi.

Sonra birden sanki daha fazla kilo alamamak bir kaba-hatmış gibi mazeret ilâve etti :

“Daha çok alacaktım öğretmenim. Dişim çürümüş te onun için alamadım.,”

Muhtelif tip ailelerden gelen bu anasız babasız yavruların kampa ve öğretmenlerine bağlanışları görülecek şeydi.

Şehirlerin yeknesak hayatından kurtularak temiz bol havaya, güneşe, bir tek cümle ile insanları tabiata kavuşturan, kamplar heryerden ziyade Çukurova için lâzımdır.

Esasen Çukurovada ezeldenberi tatbik edile gelen yaylaya çıkışlar da bir nevi kampa çıkış demektir.

Çocuğa sıhhi bir zaruret olan kamp işinin daha genişletilmesi, teşkilatlanması vilâyetimiz için üzerinde ısrarla çalışılması lâzım gelen bir mevzudur.

Kampın açılması kararlaştırıldığı zaman elimizde hiç bir şey yoktu. Müracaat edilen bütün müesseseler ve vatandaşlar bu hayırlı teşebbüsü alkışlamışlar ve yardımlarını esirgememişlerdir.

Hayırsever vatandaşların hamiyeti, sosyal kurumlarda yılmadan çalışan Türk öğretmenin feragati, Bürücek kampını yoktan yarattı ve yaşattı.. Bu yardım ve bu çalışma 70 fakir yavrunun sıhhatlarını kazandırdı; bilgilerini artırdı; fikirlerini, ruhlarını işletti. Bu müsbet netice kamp için çalışanların en büyük mükâfatıdır.

Her aile ilk hamlede çocuğunu her yıl bir müddet şehrin hayatından apartmandan, salondan, dağa, kıra, plaja, tabiata kavuşturmakla üzerine titrediği yavrusuna sıhhat kazandırdığı gibi ruhî inkişafını da temin etmiş olacaktır.

Halkevi temsilcileri :

Kanun Adamı

Tenkli eden : YUSUF AYHAN

Vedad Ürfi BENGÜ'nün bütün piyeslerini tanırım. Diyebilirim ki Klemanso'dan naklettiği “Müddeiumumî,” ile telifen yazdığı “Kan,” dan sonra en güzel eseri “Kanun Adamı,”dır. Bu 2 perdelik eserini Halkevleri gençlerine armağan eden üstad “... Atatürkün kudret serpen gözlerinden ilhamını alan bu günün yüksek gençliği, eminim, bu eserin değerini düşürmeyecek, yükseltecektir,” temennisinde bulunmaktadır.

Vedad'ın telif ve terceme daha bir çok eserleri vardır.. İyi bir rejisör olmakla beraber iyi piyanisttir de. Kendisi bir General oğludur. Mütarekeden evvel, şimdi milyoner bir Hint mihracesinin karısı olan Sultan Mecid'in kızı Dürrü Şehvarla o zaman evleneceği İstanbul halkının dilinde destan olan Vedad işte bu Vedad'tır. Maarif Nazırının gayretine rağmen baş mabeyinci arayış bozmuş ve esasen Vedad da bu teşebbüse taraftar olmamış. Mütareke günlerinde İstanbulda Utarit isimli mecmuayı çıkarırdı. Mütarekeyi müteakıb Vedad Avrupaya gitti. 8-9 sene evveline kadar Avrupa ve Amerika Stüdyolarının bazılarında bir çok filmler çevirdikten sonra bu iki kıta üzerinde Türklük adına büyük muvaffakiyet ve şeref hisleri bırakarak Anadoluya döndü. Bir müddet İzmirde istirahat etti.. Fakat kalbinde alev tutuşan sanat aşkı onu Anadolu turnesine çıkmağa sevk etti. Mes'ud bir tesadüf Vedadı bize de tanıttı : Adanaya davet edildi. Gününü iyice hatırlıyamıyorum, galiba 6 sene evvel. İşte o zaman Vedad Ürfi Bengü'yü sahnede alkışlıyoruz. “Civan Naciye,” adıyla sahneye koyduğu ve Müddeiumumî rolünü bizzat oynadığı eser “Kanun Adamı,” idi. Turnesi yıllarca uzadı. Bir müddet Antep Halkevi rejisörlüğünde kaldı. Şimdi ise Samsun Halkevi rejisörü ve Samsun Vilâyet gazetesi baş muharriri-

(Kanun Adamı) ndan bir sahne...

dir. En yeni eseri olan "Beyaz Baykuş,, C. H. Partisi piyes müsabakasında en iyi dereceyi kazanmıştır.

"Kanun Adamı,, kısmen hikâye kısmen de temsil edile- lerek acı bir vak'a içerisinde bize kanun karşımızdaki vazifele- rimizi anlatan terbiyevî bir piyestir. Tezini mükemmel müdafaa edebilen küçük eser pehlivan bir ruh taşımaktadır. Babalarımı- zın, analarımızın bu eseri seyrederken ağladıkları sahneler sa- dece vak'anın acıklı olmasından veya aktörlerin rollerini benim- seyerek oynamalarından ve genç seyircilerin de bu eserin kah- ramanlarını sahnede canlanmış olarak gürürlerken duydukları hicap insanın şuursuzca işlenmiş bir cinayetin faili bulunmasın- dan dağil, ibretlerle dolu olan bu piyesin hatalarımızı, kusurla- rımızı yüzlerimize açık açık vurmasından, bunları her kesin an- layabileceği bir dille kulaklarımıza haykırmasındandır.

Geçen sene iki gece Halkevinde, ayrıca bir gece de Asrî Sinemada, bu yaz da mükerreren köylerde oynanan bu eser 20/12/939 Çarşamba günü yine Halkevinde tekrarlanmış bulunuyor. Eserin kahramanları Müddeiumumî Selim ve oğlu İhsandır. Uşak, Komser, kâtib Nihat da başlıca rollerdendir.

Benim için, kendi mecmualarında kendi arkadaşlarını övü- yor demez de tamamen hakikatı yazdığımı kabul ederseniz İh- san rolünde Celâl Barışkan'ın evvelki temsillere nazaran bu de- fa daha mükemmel oynadığını hemen kaydedeyim. Bir kerre gayet tabii ağladı.. derunî bir ahenkle İhsanın ruhuna intibak

ederek, İhsanın kalıbına girerek ölçülü jestlerle, bol ve hatasız mimiklerle hakikaten muvaffak oldu. Ben bu muvaffakiyetin sır- rını, biraz da, Rejisör Hamdi Paramyok'un bu arkadaş üzerinde az da olsa dikkatle çalışmış olmasında buluyorum.

Uşak Bardakkıran Mehmet rolünde Hamid Yalçın — nasıl diyeyim — tam bir külhanbeyi olmuştu. Hain emeller ve men- fur menfaatlar peşinde koşarak hayatını şerefsizce kazanan uşak Bardakkıran Mehmet ancak Hamit Yalçının ibdâ ettiği tiptir.

Komser rolünde Necmi Sarızeybek bu role evvelce de bir kaç defa çıkmıştı. Celâl ve Hamit gibi bu genç de zayıf taraflarını Hamdi Paramyok'un tenbih ve tedrislerine dikkat ederek tashih etmiş ve bu suretle sahnede tabii konuşan, tabii hareket eden bir komser olmuştu.

Kâtib Nihad rolünde Hikmet Sihay için bir tek kelime yazmak kâfi : ömürdü. Hamdi bu elemana bayılıyor.

Diğer bir kâtip rolünde İhsan Baştoplar, İsmail rolünde Hilmi Gürgeç, mübaşir rolünde Kemal Yavuzel iyi idiler. Aferin.

Dekorlarla eser arasında üslûb birliği tesis edilebilmiş, ışıklar iyi dağıtılmış, sahne fevkalâde güzel kurulmuştu. Recep Tek'eş, İzzet Mutluöz, Ali Şen'in de hayli yardımları dokun- muştur.

Programda bir de Monoloğ vardı. Refik Halid'in teshirkâr kaleminden çıkan (Ay Peşinde) Hamdi Paramyok'un dilinden dökülürken güzel bir şiirin dudaklarımızda kalan son mısraı gibi bize bir lezzet duyurdu. Ne nefis anlatıştı o.

"Kanun Adamı,, nda Müddeiumumî rolünü de ben oynadım. İyi oynayamadığımı itiraf ederim.

Bir Konca Gül İçin

Maveradan ses ver, ey aşkın piri;
Sihrine tutuldum ey güzel peri!
Ey bahtın güneşi, ruhun şiiri!
Sevgi fısıldayan gönlümün liyri;

Sen mahitabımsın, sen güneşimsin;
Sen kâinatımsın, sen tek eşimsin!
Hayattayım artık çünkü benimsin,
Sen beni cezbeden şuh bir perisin.

Girmiştin rüyama yıllardan önce;
Derlerdi seninçin pek lâtif ince.
Nihayet bir gün seni gördünce;
Söz verdim, benimsin bütün ömrümce.

Doğdum, yaşıyorum, hep senin için.
Beni mecnun edip, üzersin niçin?
Büyüsün sevgilim günler tez geçin!
Onu özlüyorum, hep için için.

Başka göz görmesin, gözlerim görsün.
Sırma saçlarını ellerim örsün.
Bakan yıldızlarsa, onlar da sönstün.
Çünkü, açılmamış bir konca gülsün.

Seni kıskanırım güneşten, aydan;
Saçını dağıtan esen rüzgârdan.
Ses ver, bana ses ver yüce dağlardan,
Solmamış gül yolla yeşil bağlardan.

Hakkı Karademir

Soluk Hatıralar

Ömrümün sayfaları dönerken birer birer
Soldu bahçemde açan kokulu pembe güller
Bana kaldı onların soluk hatıraları.

Ben kurumuş güllerden güzel bir demet yaptım,
Gönlümü yaralayan senelere fırlattım,
Kaybolsun diye attım; soluk hatıraları.

Artık sızlamaz oldu demin sızlayan yerim
Hatıralar kayboldu, kayboldu kederlerim,
Yalnız yakıyor şimdi gönlümü göz yaşları...

Seyfi Tokbey

SEYHAN

Ey Seyhan karışarak beyaz köpüklerine
Suyundan bir damlacık gönlüm almak istiyor
Şea kalbim katlanarak en büyük yüklerine
Ruhum koynunda bir an düşe dalmak istiyor

Kekikli yamaçlardan süzülerek içime
Ruhumda çağlayanlar yaratıyorsun Seyhan
Her gün bir yeni neş'e katarak sevincime
Ölmeyen varlığını aratıyorsun Seyhan

Kopan kar yığınları Torosun zirvesinden
Bak sana yeni yeni müjdeler fısıldıyan
Geçerken bir çınarın, bir çamın gölgesinden
Tatlı göğsün mehtapta ne güzel ışıldıyor

Kemal Sadık Yaşar

Ümit ve Hakikat

Yaşanılan öyle günler vardır ki, o günler gün değil günün bir anından daha kısa olduğu halde, yaptıkları tesir kendilerinden kat kat büyüktür.

Böyle anlara hayatımızda nadiren rastlarız. Fakat onların küçüklüğüne nisbetle büyüklüğü; hakikaten insanlara hayat, varlık verir.

Hayatımızda böyle elimize geçen fırsatlardan istifade edemezsek bedbinlik bizimle hayatımızın sonuna kadar arkadaş olur... O arkadaş bizi bedbin eder. Hayatta bedbin olmamak için yegâne çare daima ve daima ümitli olmaktır.

Ümit bir ihtimalse; ihtimaller zamanla hakikatlaşan hakikatlardır. Hakikati hiç bir varlık yok edemez. Onu yok edecekler kendilerinin yokluğuna inanmalıdırlar. Hakikatler zamanla belirirler ve bir daha kayıp olmazlar. Hakikatın klavuzu olan zamanı elde etmek lâzımdır ki hakikat ve hadiseler lehimize tezahür etsin. En ehemmiyetli hadiseler insan ruhuna bir tesir yapamadığı halde; bunun aksi olarak en ehemmiyetsizleri, en büyük tesiri yaparlar ki bu hadiseler bir an içinde zuhur eden hadiselerdir.

Evet bir andan bahsediyorum. Bahsettiğim anlar hakikatte pek uzun zamanlardır. Biz onlara doymadığımız için onlar bize pek kısa gelirler. O anlar ömrümüzün sonuna kadar sürseyine kısadır. Çünkü o anlara doyum olmaz....

Böyle anlarımızda gönlümüz dipsiz, çürük bir kuyu bizde onun zavallı tamircisiyiz. O gönül ki hayattan, hakikatten hayalden, varlıktan ve yokluktan neler istemez? İster ki derinliklerini biraz azaltsın. İster; hep ister....

Mahmut Karabucak

Kazanlar

Kazanlar, katran, şarap, günâh kazanları... Katran kazanları taşınıyor, musluklar takılsın. Şarap kazanları eksiliyor, Turisina'dan üzüm suyu akıtılsın. Günâh kazanları ağzı lehemlenerek yuvarlansın...

Birinciler benim, ikinciler senin olsun, üçüncüler "Haccaç,, a gönderilsin.

Çukurlar kazılsın katranı boşaltıp onlara ışık doldura çağım, katran çukurlarını ışıklarla donatıp günâhtan ayetlerle sıvıyacağım. Ve bulduğum renkleri orada seyredeceğim.

Eğer bir gün renk kıtlığı olursa ışıktan çelenkleri renklerle süsliyeceğim.

O zaman günâhtan ayetler başlarını kaldırıp intizar edecekler. Bu intizar şarap kazanlarını eksiltip günâh kazanlarını patlatacak. Bu, belki günâh kazanlarının katran kazanlarını kıskanışı olacak...

İbrahim Akdoğan

Bir Macar Hikâyesi :

Görünmiyen Yara

İngilizceden Çeviren
RASİM GÖKNEL

Azizim doktor.

Hastalığımın mahiyeti hakkında sizi tereddüt ve şüphe içinde bırakmak istemedim. Bu sırrı mezara kadar götürmediğime müteessir de değilim. Müsaadenle tarihçesini yazayım. Bu, üçüncü defa oluyor ki hastalığım nüksediyor; onunla artık mücadele etmek niyetinde değilim. Bu mektubu size yazabilmek için cehennem alevi gibi yanmakta olan elimin üzerine panzehir olarak o noktaya yanmış kömür parçası koyuyorum.

Altı ay evvel çok mes'ut bir adamdım. Zengindim. Otuz beş yaşında bir gencin karşısına çıkan her şeyi yapıyordum.

Bir sene evvel evlendim. Karım çok güzel, malûmatlı bir kadındı. Malikânemin civarında ikamet eden bir Contes, karımın arkadaşıydı. Karım beni sever; kalbi bana karşı minnet ve şükran hisleri ile dolu idi. Altı ay neş'e ve saadet içinde geçti. Her yeni gün geçen günden daha fazla neş'e ve saadet getiriyordu. Şehire inmek mecburiyetinde kaldığım zaman, dönüşte beni karşılamak için kilometrelerce yürürdü. Hatta eski arkadaşı kontesin evine gittiği zaman bile birkaç saatten fazla kalmak istemezdi. Bana karşı beslediği hisler arkadaşları arasında bir nevi hoşnutsuzluk uyandıracak kadar taşkındı. Başkaları ile dans etmek istemez; hatta rüyasında başka birini görse, bunun bir cinayet olacağını itiraf etmekten çekinmezdi. Çok cana yakındı.

Fakat bütün bunların birer yapmacık olduğunu aklıma getiren şeyin ne olduğunu biliyorum, doktor. İnsanlar saadet içinde en büyük felâketi arayıp bulacak kadar budaladırlar.

Karımın küçük bir dikiş masası vardı. Çekmecesini daima kilitli tutardı. Bu hal beni kuşkulandırdı. Dikkat ediyordum; anahtarı üzerinde bırakmaz, çekmeceyi kilitlemeden dışarıya çıkmazdı. Bukadar itina ile orada acaba ne saklayabilirdi? Kıskançlıktan adeta delirmiştim.

Bakışlarındaki masumiyete, öpücüklerine, kucaklamalarına artık inanmıyordum. İhtimal bütün bunlar beni aldatmak için birer tuzaktı.

Bir gün kontes karımı götürmek için bize geldi; ve o günü şatoda geçirmek için kendisini iknaa muvaffak oldu. Ben de öğleden sonra oraya gideceğimi vadettim.

Araba henüz avludan çıkmıştı ki çekmeceği açmak için uğraşmağa başladım. Bir çok anahtar tecrübe ettim: nihayet açtım. Kadınlara ait bir çok öteberi arasında ipekli, kap içinde bir tomar mektup buldum. Aşk mektupları olduğuna şüphe yoktu; çünkü penbe bir kurdela ile de bağlanmıştı.

Karımın kızlık hayatına ait esrara vakıf olmak saygısızlık olacağını düşünmek için bir dakika bile durmadım. İçimden bir şey devam etmem için beni dürtüklüyordu. Belki bu mektuplar daha sonraki zamanlara aitti; mademki benim soy adımı kullanıyordu, o halde ...

Kurdelayı çözdüm; mektupları birer birer okudum. Hayatımda en müthiş saat işte bu mektupları okuduğum saat olmuştur. Mektuplar, bir adama karşı, af edilmeyecek en büyük ihaneti meydana döküyordu. Ve bunlar benim en yakın arkadaşım tarafından yazılmıştı; hem de öyle bir lisan kullanıyordu ki..

Kocalar fevkalâde ahmak olmalarına rağmen nasıl ketum davranması lâzım geldiğini en candan ve en heyecanlı aşk lisanı ile tavsiye ediyordu. Hepsi de biz evlendikten sonra yazılmıştı. Ve ben mesut olduğumu zannediyordum. Hislerimi burada dökmek istemiyorum. Tamamiyle zehirlenmişim.

Mektupları katladım; yerli yerine koydum ve çekmeceyi tekrar kilitledim.

Biliyordum ki şatoya gitmeyecek olursam akşam geri ge-

lecekti. Ve öyle oldu. Şen, şatır arabadan atladı; koridorda boynuma sarıldı; bütün kalbile öptü ve sevdi. Ben gûya ortada hiç bir şey yokmuş gibi davrandım.

Eskisi gibi konuştuk; yedik, içtik ve yatmak için odalarımıza girdik. Ben, bu bir kaç saat içinde bir deli inadiyle en âdi bir iş yapmağa karar vermiş bulunuyordum.

Gece yarısı olmuştu. Odasına girdim. O güzel ve bir çocuk yüzü kadar masum çehresine baktım ve kendi kendime, tabiat bu melâneti gizlemek için neden bu güzel yüzü seçti diye sordum. Fakat zehir ruhuma kadar işlemiş, vücudumun en ince damarlarına kadar nüfuz etmişti.

Sağ elimle boğazını sessizce yakaladım; bütün kuvvetimle sıktım. Bir an gözlerini açtı ve hayretle yüzüme baktı; tekrar yumdu ve öldü. Kendini müdafaa etmek için kıvıldamadı bile; rüya görüyormuş gibi sessizce öldü. Kendisini öldürdüğüm için eminim bana karşı kin bile beslemedi. Dudaklarının arasından bir damla kan süzüldü, elimin üzerine damladı. Yerini biliyorsunuz. Tamamile kurduktan sonra ancak ertesi gün sabah farkına vardım.

Gürültüsüzce onu gömdük. Hususî bir malikânede kalıyordum ve tahkikatta bulunacak memur da yoktu. Bundan başka kimse şüphe de edemezdi, çünkü karımdı. Akrabası veya arkadaşı da yoktu; bunun için cevap verilecek sualler de yoktu. Yalnız halkın beni taciz etmemelerini temin için cenaze merasiminden sonra ölümünü bildiren bir rapor gönderdim.

Vicdan azabı hiç duymadım. Zalimane hareket etmişim: fakat o da müstahaktı.

Ondan nefret etmedim; seviştim, fakat kolayca unutabilirdim. Hiç bir katil, işini benden daha soğuk kanlılıkla yapmamıştı.

Eve döndüğüm zaman kontesi evde buldum; fakat plânım mucibince cenaze merasimine yetişememişti. Kontes şiddetli bir buhran geçiriyordu. Beklemediği bu haber onu çılgına döndürmüştü. Pek tuhaf konuşuyor; beni teselli etmeğe çalışırken ne demek istediğini anlıyamıyordum. Hiç bir alâka duymadan sadece dinliyordum. Çünkü teselliye ihtiyacım yoktu. Az sonra, gayet samimî bir şekilde elimi yakaladı ve bana bir sır emni-

yet edeceğini söyledi; fırsattan istifade etmiyeceğimi de ilâve etti.

Daha sonra, müteveffa karıma bir deste mektup emanet bıraktığını söyledi; ve mektupların münderecatının hususiyetlerinden dolayı artık kendi evimde kalamıyacağını ve onları iade etmek lütfunda bulunmamı rica etti. Dinlerken başımdan aşağıya sanki soğuk sular döküldüğünü duydum. Sükûnetle mektupların muhteviyatını sordum. Titredi ve:

— Karın şimdiye kadar tanıştığım kadınların en samimî ve en vefalı idi. Mektupların içinde ne olduğunu soymadı; hattâ bana mektuplara bakmıyacağına bile söz vermişti, dedi.

— Mektuplarınızı nerede saklıyordu?

— Dikiş masasının çekmecesinde kilit altında bulduğumdu söylemişti. Penbe bir kurdela ile bağlıydılar; kolayca tanıyabilirsiniz. Hepsi otuz tanedir.

Onu dikiş masasının bulunduğu odaya götürdüm. Mektupları çıkardım ve kendisine uzattım.

— Bunlar mı?

Tahalikle mektupları yakaladı. Gözlerimi kaldıramıyordum. Olmaya ki onlardan belki bir manâ çıkarır diye!. Biraz sonra da hareket etti.

Karımı gömdüğümden tam bir hafta sonra idi. Müthiş bir sızı o menhus akşam elimin üzerine damlayan kanın yerinde baş gösterdi. Sonrasını bilirsiniz. Biliyorum ki telkinden başka bir şey değildir; fakat bir türlü ondan kurtulamıyorum. Zavallı ve masum karımı acelem ve merhametsizliğim yüzünden öldürdüğüm için cezamdır, çekeceğim.

Artık mücadele etmiyeceğim. Ona kavuşacağım ve beni affetmesini dileyeceğim. Beni affedeceğine şüphem yok. Sağ iken beni nasıl sevmişse gene öyle sevecek.

Yaptıklarınıza teşekkür ederim doktor.

Son Derebeyi

Yazan : Hamza Humo

Çeviren : Nazım Altunkaya

Vihuruvadan inen yıllankavi beyaz şose "Kotluşa,, köyünün dağınık evleri arasında kaybolduktan sonra ta uzaklarda ufukla öpüşen karlı dağlara kadar uzanıp gidiyordu. Soğuk bir Şubat günüydü. Kısrağın karnındaki yavrusunu donduracak derecede sert ve keskin olan rüzgârla boğuşan otomobilimiz zorla Kotluşa köyüne gelebilmiş ve kahvenin önünde durmuştu. Saçları ağarmış, sırtındaki kocuğun tüyleri dökülmüş ve fesinin rengini tayin edebilmek pek güç olan bir ihtiyar otomobilimize yaklaştı samimî bir eda ile :

— Hayır ola Bu havada sağ salim gelebildiniz mi ?

— İşte güç belâ gelebildik.

— Vallahi sizi bir yere bırakmam. Geceyi burada geçireceksiniz. Çünkü gecedenberi boğazlarda müthiş bir tipi hüküm sürmektedir. Böyle konuşarak kahveye girdik. Getirilen sıcak çayı yudum yudum içerken bizi karşılayan ihtiyarın meşhur Sabit ağa "Drejangiç,, in ta kendisi olduğunu hayretle öğrendim. Daha pek küçük iken mahalle aralarında Sabit ağaya rastgeldiğimizi ve onun heybetli kıyafetini arkadaşlarla beraber nasıl bir hayranlıkla seyrettiğimizi hatırladım. Kendisi o zamanlar delikanlıların en güçlü, kuvvetlisi ve yiğidi addedilirdi. Bundan maada Drejangiçler asilzade olduklarından fazla hürmet görürlerdi. Rivayete göre Drejangiçler daha herkesin oğlu Ahmet Paşa devrinde islâm dinini kabul ve o zamandanberi herkesin derebeyliğini muhafaza etmekte idiler. Sabit ağa ayakta duran birisine bir şeyler söyledi sonra masamıza yaklaşarak bana hitaben sanki özür diler gibi :

— Bu akşam benim misafirimsin. Gerçi sana ikram ede-

cek bir şeyim yok amma... Kusura bakmazsın. Burası köydür dedi. Oturdu; tatlı bir sesle onbeş senedenberi şehre inmediğini ve şehirlilerin kendisini unuttuğunu ilâve etti.

Akşam olmuş güneş batmıştı. Sabit ağanın evine giden dar ve donmuş yoldan yürürken ikimiz de susuyorduk. Bir zamanlar "Ağalar yuvası,, olan Drejangiçlerin yazlık sayfiyelerinin silüetleri kalenin penceresinden akseden hafif ışıpta güçlkle farkedilebiliyordu. Karanlıkta daha muhteşem görünen avlu kapısını açan ağa bana buyurun diyerek yol gösterdi. Sonra yukarı seslendi :

— Mara ! Mara ! çıkar şu mumu allahı seversen; göz gözü görmüyor. Beyaz bir yaşmağa bürünmüş ihtiyarca bir kadın elinde şamdanla merdiven başında göründü. Biraz sonra eski konağın yanı aydınlatılmış büyük bir odasında oturuyorduk. Mumların ziyasından husule gelen titrek gölgelerin arkasında içi marsıktan kararmış dışı kireçle sıvanmış ocak görülüyordu. Odayı çevreleyen minderler, yastık ve kilimlerle örtülmüştü. Divarlar ceviz ağaçlarından oyma raf, dolap ve musandıralarla süslenmişti. Sükûtu bozmak için Sabit ağaya sordum .

— Demek onbeş senedenberi şehre inmedin öyle mi?

— İnmedim evlât ! Bu uzun bir hikâyedir. Daima bu kaledede vakit geçiriyorum. Bu ihtiyar kadın da benimle beraber..... Benim bütün hısım akrabam öldü. Bu kadının da oğlu büyük harpte Galiçya cephesinde şehit düştü. Elimde iki üç tarla ile bu kalenin önündeki bahçe kaldı. Geçinip gidiyorum ne yaparsın; talih bu.... Onun pençesinden kimse kurtulamıyor. Sanki evvel rahat mı idik?... Mara yemeği getiriyordu. Sabit ağa yerinden fırlayarak sofrayı hazırladı. Yemekten sonra ocağın yanına biraz daha yanaştık. Sabit ağa mangaldaki ateşi eşeliyerek şerbetliği ateşe sürdü ve çubuğunu yaktı. Uzakta duran ihtiyar kadına :

— Allahı seversen Mara, al şu değirmeni de biraz kahve öğüt. Misafire taze kahve ikram edelim dedi ve kendine hasrolan bir tebessümle şiltesine yaslandı. Bu tebessüm ve yaslanışta Sabit ağanın mahzuziyet ve memnuniyeti ifade edilmişti. Bana baktı kahveyi kastederek :

— Onsuz muhabbet olmuyor vesselâm ! dedi.

— Memnunsun değil mi Sabit ağa; diye sordum

— Neden memnun olmıyayım dedi. Bu sene mahsul her

senekinden fazla. Allah bana onlarla uğraşmağı nasip etmiş. Ben her şeyi görmüş geçirmişim. Sana bir şey söyleyeyim mi delikanlı artık ne malda gözüm var ne de bir arzum kaldı. Her şey geçdi artık.

Bir müddet susduk; kahvelerimizi içerken Sabit ağanın hatırıma gelen bir macerasını söyletmek istedim.

— Sabit ağa dedim Rukiye Kehribarviç adında bir kadın şehirde kendini nehre atmıştı. Senin için olduğu söylendi aceba doğru mu?... Sabit ağa başını salladı gözleri bir müddet ocağa ateşe dikili kaldı. Sonra bana döndü

— Ah oğlum o çok acıklı bir hâdisedir. Büyük harpten evveldi; o zamanlar ben de gençdim Rukiye ile senelerdenberi sevişiyorduk. Zavallı Rukiyenin babası kızını bir zenginin oğluna vermezse açlıktan öleceğini sanmıştı. Rukiyenin ölümü beni o kadar sarsmıştı ki az kalsın yesimden çıldıracaktım. Bir akşam Rukiyenin kapıcığına gitmiştim. Ne göreyim Rukiye beni yaş dolu gözlerle karşılamaz mı? Sebebini sordum. Babası onu deli İbrahime vermek istediğini söyledi. Mesele basitti; deli İbro zengin bir tüccarın biricik oğlu idi. Rukiyenin babası Osman bey Kihirbarviç namuslu bir adamdı. Fakat paraya da fazla zaafı vardı. Benim gibi o da birdenbire fakir düşmüştü. Her ikimiz de ağladık ne yapalım hadisatın seyrini değiştiremezdik ki.... Olan olmuş düğün yaklaşmıştı. Ben ayyaş olmuş meyhaneden meyhaneyi geziyordum. Düğün gecesini “bu akşam Rukiye İbronun olacak,” fikri benimi çatlatıyordu. Kendi kendime onu görmeğe ona saadetler temenni etmeğe gideceğim diyordum. Gecenin zifiri karanlığında gayri ihtiyari olarak Rukiyenin evine gitmiş ve bahçe divarını tırmanarak avluya atlamıştım. Biraz sonra kendimi Rukiyenin penceresi altında buldum. Gece yarısını çoktan geçmiş olacak ki her taraf derin bir sükûta dalmıştı. Yalnız bahçenin öte başında yatağına sığmayan “Netva,, nehrinin hırçın uğultusu kulaklarımı dolduruyordu. Evle selâmlığı yıkacağım diye mırıldandım. Kurumuş eski direklere sarıldım; öyle zan ediyorum ki bu küçük kapıcığı değil kocaman kapıları bile yerinden sökebilirim. Bilmem nasıl oldu; bir an gelin güveyi bulunduğu oda önünde olduğumu his ettim. Kulağımı anahtar deliğine dayadım. Neretuvanın uğultusu içinde ilk defa Deli İbrahim kahkahasını ve biraz sonra Rukiyenin hıçkırıklarını işittim. Kapı kilitli değildi usulca iterek içeri girdim. Rukiye sedir üzerine oturmuş pencereden dışarı bakıyor ağlıyordu. İbro, odanın

ortasına serilmiş döşeğin içinde gülererek yuvarlanıyordu. Yavaşca Rukiye diye seslendim. Rukiye titreyerek baktı ve boğuk bir çığlık kopardı. Biraz sonra birbirimize sarılmıştık..... Sabit ağa sustu. Anladım ki hatıralar onu heyecanlandırıyor. Titrek bir sesle devam etti.

— Deli İbro mütemadiyen gülüyordu. Ona da kendim gibi acıyordum. Sedirin üzerine oturduk. İkimiz de ağlıyorduk. Rukiye dedim seninle helâllaşmağa geldim. Kim bilir bir daha ne zaman görüşeceğiz....

— Ben artık sensiz yaşayamam; kendimi nehre atacağım, dedi. Sakın Rukiye hayatına kıyma günahı diye teselli ettim. O devam etti. Bu akşam seni son bir defa görmek için bekliyordum. Senin geleceğini biliyordum. Kapıyı açık bırakmıştım.... İbro ayağa kalktı. Yanımıza yaklaştı her ikimizi kucakladı. Sonra kahkaha ile gülmeğe başladı. Aman yarabbi o gülüş ne müthiş gülüştü. Keskin ve acıklı kahkahalar tüylerimi ürpertti. Bu kahkaha değil bir vaveylâ bir çığlıktı. Rukiye bu kahkahadan dona kalmıştı. Kalbindeki ızdırıp yüzünde belirmişti. Birdenbire bana sarıldı. Sonra müthiş bir çığlık kopararak rüzgâr gibi odadan çıkıp gitti. Rukiye! Rukiyeciyim! bekle beraber kaçalım diye haykırarak ardından koştum. Bahçedeki sarmaşıklar ayaklarımın takıldığından sendeliye sendeliye, düşe kalka takip ettim. Fakat geç kalmıştım. Rukiye kendini çılgın Neretuvanın derin sularına atmış kaybolmuştu. Sabit ağa sustu. Derin bir teessür içindeydi.

— Peki amma dedim. Bu tüccar deli oğlunu neden evlendirdi ?

— Falcılar ona “çocuğunu evlendirirsen akli başına gelir,” demişler de ondan...

*
**

Ertesi gün Kotluşayı ve onun son derebeyini terk ettik. Sabit ağa otomobilimiz gözden kayboluluncaya kadar mendilini sallamış bizi selâmlamıştı.

Nazım Altınkaya

Büyük Felâketimiz

ACI BLÂNÇO — YARDIM SEFERBERLİĞİ

Kânunuevvelin son günlerinde vukubulan zelzele hâdisesi bütün yurttta büyük bir yeis ve ıztırap havası doğurmuştur.

Bu tabii âfet neticesi, güzel doğu şehirlerimizden Erzincan tamamen bir harâbe haline gelmiş, Sivas, Amasya, Tokat ve havalisinde büyük hasarlar olmuştur.

Bu önüne geçilmez felâketde, bizi en çok ağlatan, üzen şey şehirlerin, yıkılan mahvolan evleri değil, bu yapılar altında can veren yurttaşlarımızdır.

“Harabeleri mamûre haline getireceğiz,, bu muhakkaktır. Fakat yapamayacağımız bir tek şey : Kaybettiğimiz yurttaşları

Şimdi bir harabe haline gelen eski güzel Erzincan

bir daha aramıza getirememektir. Bu elim hâdisede, işte bizi en çok ağlatan nokta budur. Büyük felâket haberi duyulur duyulmaz bütün yurttta olduğu gibi Adanamızda seferber bir hale geldi. Bir taraftan Kızılay, milli yardım komitesi diğer taraftan Halkevimiz felâketzede yurttaşların acılarını dindirmek için onlara yardıma koştu .

Bu yardım hareketinde Adanalılar birbirleriyle hamiyet yarışına girmiş gibi alâka gösterdi. Şehirden 40,000 liraya yakın nakdî yardım ve binlerce kat elbise ve çamaşır toplanarak felâket bölgelerimize gönderildi. Halkevimizin kararlaştırdığı “bir gün et, meyve ve tatlıya oruç,, günü de Adanalılar tarafından tehalükle karşılandı. Ve Adanalılar bir gün et, meyve, tatlı yemiyerek bu maddelerin tutarı olan parayı felâketzedelerimize yardım olmak üzere, ev ev dolaşan Halkevi bayanlarına makbuz mukabilinde verdiler.

Adanada on gündenberi başlayan büyük yardım hareketi hararetle devam ediyor.

Büyük zelzele felâketimizin muvakkat blânçosu şudur :

Sivas ve mülhakatında 2472 ölü, 540 yaralı vardır. 1183 bina tamamen yıkılmış, 173 bina da hasara uğramıştır.

Amasya bölgesinde : 279 ölü, 136 yaralı vardır. 950 ev yıkılmış 960 ev de kısmen harap oldu .

Samsun bölgesinde : 63 ev tamamen yıkılmış, 93 ev de kısmen hasara uğramıştır.

Çarşanbada da 539 ev yıkılmıştır. 939 bina da kısmen haraptır. Ölenlerin sayısı 43 tur.

Tokat, Erbaa, Niksar ve Reşadiye ile Artuva, Zilede ölenlerin sayısı 5452 dir. 2570 de yaralı vardır. 18 resmî, 4451 hususî bika yıkılmıştır. 225 bina da kısmen haraptır.

Erzincan zayıyatımız hakkında henüz tesbit edilmiş bir rakam yoktur.

Felâket mıntakalarındaki yurttaşların bir kısmı hali hazırda çadırlarda iskân edilmiş, diğer bir kısmı da Adana, Malatya, Sivas, Kayseri gibi büyük şehirlerimizde otellere ve evlere misafir edilmiştir.

İmdat ekiplerimiz felâket bölgelerinde bütün fennî vasıta ve malzemelerle faaliyette bulunmaktadır.

N. T.

Evimizin tertip ettiği Atatürk koşusuna iştirâk eden koşucularımız hareketten evvel grup halinde..

27 No. lı koşucu,
birinci Osman Özen

95 No. lı koşucu
kinci H. Erecekler

59 No. lı koşucu
üçüncü Naci Kayak

Evimizin 2 inci Teşrin Çalışma Hulâsaları

1 — Ar şubesi:

23/12/1939 günü çaylı danslı bir toplantı tertip edilerek birçok doktor, eczacı, avukat, mühendis, öğretmen ve Halkevine mensup kadın azâlarla komiteler azâları davet edilmiş. bi'vesile Halkevi işleri üzerinde etraflı umumî konuşmalar yapılmıştır. Bu şubeye merbut resim, keman ve mandolin kursları derslerini muntazaman yapmaktadır.

2 — Temsil şubesi :

20/12/1939 da ev temsil salonunda "Kanun Adamı," piyesi bir kere daha tekrarlanarak 5 Kânunusani bayramında Asri sinemada Erzincan ve havalisi zelzele felâketzedeleri menfaatına paralı bir müsamere verilmesine karar ittihaz edilerek bu büyük müsamerenin rejisörlüğüne genç san'atkârlarımızdan Hamdi Paramyok getirilmiştir. (Yedekçi) opereti de bu münasebetle tehhüre uğratılarak Halkevleri kuruluş gününde temsil edilecektir.

3 — Spor şubesi :

Cirit müsabakaları ve tenis ekzersizlerinden sonra bu ayın en büyük spor faaliyeti "Atatürk Koşusu," olmuştur. Koşuya 73 atlet iştirak ederek 3500 metrelik bir saha üzerinde koşmuşlardır. Osman Özen birinci, Hasan Erecekler ikinci ve Naci Kayak üçüncü gelmişlerdir. Rekor 11,26,08 dir. Bu üç gence Valimiz Faik Üstün tarafından birer kıymetli mükâfat verilmiş ve mükâfatların tevziinde Tümen komutanı, Halkevi, reisi, Beden terbiyesi Seyhan bölgesi müdürü, spor kulüblerini temsil eden mümessiller ve binlerce halk hazır bulunmuştur.

4 — Sosyal Yardım Şubesi :

Halkevi hasta muayene yerindeki bir tek doktorun muhtelif hastalıkları tedavi hususunda kâfi gelmediği görülerek bazı ihtisas sahibi doktorlarımıza müracaat edilmiş, Halkevinden

gönderilecek fakir hastaların parasız muayeneleri temin edilmiştir. İçtimaî ve insanî diyebileceğimiz bu yardıma memnuniyetle muvafakat cevabı veren kıymetli doktorlarımızdan operatör Tefik Pamukçu, dahiliyeci ve rontken Muzaffer Lokman, dahiliyeci ve rontken Ekrem Baltacı, dahiliyeci Bahri Erkan, bakteriyoloğ Vasıf, göz mütehasısı Mes'ud Savcı, kulak, boğaz, burun mütehasısı Reşad Atameriç, cilt mütehasısı Hasib Yıldırım dişçi Hakkı Somay, dişçi Şevket Çekmegil, dişçi Adli Belger ve kadın hastalıkları mütehasısı Şükrü Konuralp 14 gün içinde Halkevinden gönderilen 50 hastayı muayene ederek reçetelerini yazmışlar ve reçeteler Halkevi hesabına yaptırılarak hastalara ilâçları meccanen verilmiştir. Ayrıca geçen ay 110 bu ay da 66 vatandaşın hükümet dairelerindeki işleri yapılmış, istida ve sair dilekleri yazılarak muameleleri ikmal ettirilmiştir. Birçok talebelere kitap alınmış, lâzımgelen her türlü yardımlar imkân dahilinde görüldükçe yapılmıştır. Erzincan ve havalisi zelzele felâketzedelerine Adanadan yapılacak yardımın daha geniş bir şekilde yapılabilmesi ve bütün Adanalıların bu yardıma iştirakini "Türksözü,, gazetesinin ortaya koyduğu fikir, kabul edilerek 3 Kânunusani 940 çarşamba günü felâketzedelere yardım günü olarak tesbit edilmiştir. O gün sekiz on kol üzerinden 50 den fazla Halkevli Bayan bütün Adanada ev ev dolaşarak o günkü et, tatlı ve meyve masraflarını felâketzedelere gönderilmek üzere topluyacaktır.

5 — Halk dersaneleri ve kurslar şubesi :

Bazı kahvelerde konferanslar verilmiş, hoparlörle neşriyata devam edilmiştir. Daktilo ve okuma kursları faaliyetlerine devam etmektedirler.

6 — Kitapsaray ve Yayın şubesi :

Okuma odasına kültürel, sosyal, felsefî bazı kitaplarla garp edebiyatından yapılan tercüme kulliyatından birçok yeni eserler gelmiştir.

Yayın Direktörü : ARIF NİHAD ASYA
Yazı İşleri Direktörü : RASİM GÖKNEL
Basıldığı Yer : TÜRKSÖZÜ Bs.